

## Temel Dil Becerilerinin Geliştirilmesinde Yaratıcı Dramanın Kullanımı: Örnek Ders Planları

### Using Creative Drama to Enhance Basic Language Skills: Sample Lesson Plans

Pakize URFALI DADANDI<sup>1</sup>@

#### ARTICLE INFORMATION:

Received: 08/09/2023  
Accepted: 25/10/2023  
Published: 26/10/2023  
DOI: 10.33710/sduijes.1357155

#### AUTHOR(S) INFORMATION:

1: Yozgat Bozok University  
ORCID: 0000-0002-8364-9408

#### @CORRESPONDING AUTHOR:

Pakize, Urfalı Dadandı,  
Yozgat Bozok University,  
pakizeurfali@gmail.com

#### TO CITE THIS ARTICLE:

Urfalı Dadandı, P. (2023). Using creative drama to enhance basic language skills: Sample lesson plans. *SDU International Journal of Educational Studies*, 10(2), 132-148

#### ÖZET

Temel dil becerilerini geliştirmede kullanılabilecek çağdaş yöntemlerden biri yaratıcı dramadır. Eğitimde yaratıcı drama kullanımı ile ilgili çok fazla araştırma bulunmaktadır. Bu çalışmaların çoğunda drama sürecinin etkililiğine odaklanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte kendine özgü teknikleri ve bileşenleri olan yaratıcı dramada öğretmen bir lider olarak görülür ve liderin de bazı niteliklere sahip olması gerekir. Öğretmenin lider olarak ilk görevlerinden biri etkili ve doğru bir ders planı hazırlamasıdır. Dolayısıyla mevcut çalışmada Türkçe öğretiminde bir yöntem olarak yaratıcı drama kullanımının çeşitli boyutlarıyla betimlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda öncelikle Türkçe öğretiminde yaratıcı dramanın gerekliliği ve önemi, ardından da bir yaratıcı drama lideri olarak Türkçe öğretmenin özellikleri ve Türkçe öğretiminde kullanılabilecek yaratıcı drama teknikleri açıklanmıştır. En son aşamada ise ilgili alan yazınında yer alan çalışmalarda öğretmenlerin yaratıcı drama uygulamalarında zorlandıkları konulardan biri olduğu vurgulanan ders planı hazırlama sürecine yer verilmiştir. Bu kısımda özellikle öğretmenlere kendi derslerinde kullanabilecekleri veya kendi planlarını oluştururken fikir edinebilecekleri, uzman görüşleriyle son şekli verilen üç ders planı örneği sunulmuştur. Ortaya konan bilgiler bağlamında öğretmenlere ve alan uzmanlarına yaratıcı drama yöntemini daha etkili kullanabilmeleri ve bu alanda kendilerini geliştirebilmeleri için birtakım öneriler sunulmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** *Ders planı, Temel dil becerileri, Türkçe öğretimi, Yaratıcı drama.*

#### ABSTRACT

One contemporary method that can be used to improve basic language skills is creative drama. Numerous studies pertain to the use of creative drama in education. Most of these studies focus on the effectiveness of the drama process. However, in creative drama, characterized by unique techniques and components, the teacher is acknowledged as a leader, and the leader must have certain qualities. As a leader, one of the primary duties of the teacher is to prepare an effective and accurate lesson plan. Therefore, this study aims to delineate various aspects of using creative drama as a method in teaching Turkish. In this context, initially, the necessity and importance of creative drama in Turkish language teaching is emphasized. Then, the characteristics of a creative drama leader as a Turkish language teacher and the creative drama techniques that can be used in Turkish language instruction are explained. In the final stage, emphasis is placed on the lesson planning process, which is highlighted as one of the most challenging areas for teachers in the relevant literature. In this section, three lesson plan examples are provided, which have been refined with expert opinions, specifically for teachers to use in their own classes or to gather ideas from when creating their own plans. In the context of the presented information, several suggestions are proposed to teachers and field experts for more effective use of the creative drama method.

**Keywords:** *Basic language skills, Creative drama, Lesson plan, Turkish teaching.*

#### JOURNAL INFORMATION:

SDU International Journal of Educational Studies (SDU IJES) is published biannual as an international scholarly, peer-reviewed online journal. In this journal, research articles which reflect the survey with the results and translations that can be considered as a high scientific quality, scientific observation and review articles are published. Teachers, students and scientists who conduct research to the field (e.g. articles on pure sciences or social sciences, mathematics and technology) and in relevant sections of field education (e.g. articles on science education, social science education, mathematics education and technology education) in the education faculties are target group. In this journal, the target group can benefit from qualified scientific studies are published. The publication languages are English and Turkish. Articles submitted the journal should not have been published anywhere else or submitted for publication. Authors have undertaken full responsibility of article's content and consequences. SDU IJES has all of the copyrights of articles submitted to be published.

## GİRİŞ

21. yüzyılda bireylerden beklenen temel niteliklerden biri yaratıcılıktır. Yaratıcılık daha çok güzel sanatlar alanıyla ilişkilendirilmiş gibi görünse de aslında her bireyde var olan bir yetidir ve her türlü insan eyleminde kendini gösterebilir (San, 1979). Bu nedenle bireylerde davranış ve tutum değiştirmeyi amaçlayan eğitim-öğretim sürecinde de son yıllarda üzerinde durulan kavramlardan biri olmuştur. Eğitimde yaratıcılık; araştıran, özgür düşünen, soru soran ve konformist olmayan bireyler yetiştirmek (Adıgüzel, 2021, s.44) yönünde bir anlam kazanır. Eğitim faaliyetlerinde bütün disiplinlerde yaratıcılık kendine has yöntem ve tekniklerle geliştirilebilir. Ancak bileşenleri (dil becerileri) ve öğretim süreci itibarıyla yaratıcılığı geliştirmede en ön plana çıkan alanlardan biri Türkçe öğretimidir. Dil becerilerinin geliştirilmesinin hedeflendiği Türkçe derslerinde yapılan etkinliklerle öğrencilerin yaratıcı düşünmesi, dinlemesi, konuşması, okuması ve yazması önemlidir. Bu hedeflere ulaşmayı sağlayacak çağdaş birçok öğrenme-öğretme yaklaşımı Türkçe derslerinde kullanılmaktadır. Bu çağdaş yaklaşımlardan biri de yaratıcı dramadır.

Kökenleri çok eski olmakla birlikte eğitimde yaratıcı drama ilk olarak 19. yüzyılda İngiltere’de ortaya çıkmıştır. Bu noktada ilk öncüler olan John Dewey, Peter Slade ve Brian Way yaratıcı dramaya dair önemli çalışmalar yapmışlardır. 1970’li yıllara gelindiğinde ise Dorothy Heathcote öğretmenin rolüne vurgu yaptığı yenilikçi açıklamalarla (Adıgüzel, 2021; Öztürk, 2001), hem kendi dönemindeki hem de kendinden sonraki dönemlerdeki eğitim anlayışını etkilemiştir. Heathcote, çalışmalarında bireyi merkeze almıştır ve bireyin sosyal olaylara duyarlı yaklaşan, kendine güvenen ve olaylara tepki gösteren kişilik özelliklerine sahip olması gerektiğini savunmuştur (Özen ve Adıgüzel, 2017). Yaratıcı dramanın Türkiye’de eğitim alanında kullanılmaya başlaması ise 1980’li yıllara dayanmaktadır. İnci San, Tamer Levent gibi öncüler ile yaratıcı drama 1980’li yıllardan sonra Türk eğitim sistemi içinde çağdaş yaklaşımlarla ve bilimsel yollarla ele alınıp uygulanmaya başlanan bir alan olmuştur (Aykaç ve Ulubey, 2008).

Yaratıcı drama en genel ifade ile bir grubun kendi yaşam deneyimlerinden yola çıkarak bir amacı, düşünceyi, doğaçlama ve rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak canlandırmasıdır (Adıgüzel, 2006). Bu canlandırma süreçleri, deneyimli bir eğitmen rehberliğinde yürütülür ve kendiliğindenliğe, şimdi ve burada ilkesine, -miş gibi yapmaya dayalı olarak ilerler. Yaratıcı drama çalışmaları yapılırken oyunun genel özelliklerinden yararlanır (Adıgüzel, 2006; 2021). Yaratıcı drama sürecinde bireyler olaylara ve durumlara farklı yönlerden bakarak, grup içerisinde bunları derinlemesine incelerler, böylece hayal güçleri harekete geçer. Bu süreçte yapılan çalışmalar katılımcıların özgün, akıcı ve ilgi çekici bir şekilde duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine de olanak sunar (Erdoğan, 2016). Birey üzerinde böyle geniş bir etki gücüne sahip olan yaratıcı drama süreci sırasıyla hazırlık-ısınma, canlandırma ve değerlendirme-tartışma şeklinde yürütülen aşamalarda gerçekleştirilir. Bu aşamalar boyunca yapılan etkinlikler bireylerin birçok becerilerini olduğu gibi dil becerilerini de geliştirir (Bsharat, ve Behak, 2021; Cullen, 2021; Susar Kırmızı, 2009). Dil becerilerinin gelişimi ise ana dil dersleri yoluyla gerçekleşir. Ana dil dersleri hazırlanan öğretim programının temel felsefesi ve kazanımlarına uygun olarak yürütülmektedir. Türkiye’de uzun yıllardır programlar yapılandırmacı anlayışa göre hazırlanmaktadır.

Yapılandırmacı anlayışa göre öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin aktif katılımını sağlayarak kendi bilgilerinin inşa etmeleri önemlidir. Beceri temelli bir alan olan Türkçe öğretimi de 2006 yılından itibaren yapılandırmacı anlayışa göre yapılmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2006). Öğrencilerin yaparak-yaşayarak öğrenme sürecine dâhil olmasını sağlayan yaratıcı drama, Türkçe öğretiminde yapılandırmacı anlayışa uygun, öğrencinin etkin katılımını ve sorumluluk almasını destekleyen, çağdaş öğretim yöntemlerindedir. Bu yöntemin etkili bir şekilde kullanılması ise büyük ölçüde sürece rehberlik edecek öğretmene bağlıdır. Yaratıcı drama sürecinde öğretmen bir lider olarak görülür ve bazı niteliklere sahip olması beklenir (Kara, 2014; Kasapoğlu, 2019). Öğretmenin lider olarak ilk görevlerinden biri yaratıcı drama yöntemine dayalı, etkili ve doğru bir ders planı hazırlamasıdır (Korkut, 2020). Bu bakış açısına göre tasarlanan mevcut çalışmada Türkçe öğretiminde yaratıcı dramanın kullanımı çeşitli yönleriyle

betimlenmiştir. Mevcut çalışmanın temel amacı Türkçe derslerinin temel bileşenleri olan dil becerilerinin gelişmesinde yaratıcı dramının kullanımına yönelik öğretmenlere ve alanda çalışan uzmanlara teorik ve uygulamaya dayalı bilgiler sunmaktır. Bu kapsamda öncelikle ilgili alan yazınından yola çıkarak Türkçe öğretiminde yaratıcı drama ve yaratıcı drama lideri olarak Türkçe öğretmenleri hakkında bilgiler derlenmiştir. Ardından Türkçe öğretmenlerinin derslerinde kullanabilecekleri veya kendi planlarını hazırlamada fikir edinebilecekleri üç adet yaratıcı drama yöntemine dayalı Türkçe ders planı hazırlanmıştır. Hazırlanan planlar için iki yaratıcı drama liderinden görüş alınmış ve onlardan gelen dönütlerle planlara son şekli verilmiştir. Alan yazınında yer alan çalışmalar incelendiğinde özellikle öğretmenlerin, öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemine dayalı ders planı hazırlamakta zorlandıkları veya yetersiz oldukları görülmektedir (Ay, 2022; Kara, 2009; Korkut, 2020; Metinnam, 2019). Bu nedenle özellikle planlama sürecini de içeren çalışmalara ihtiyaç olduğu değerlendirilerek mevcut çalışma yapılandırılmıştır.

### Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Drama

Dil, yaparak ve yaşayarak öğrenilen bir beceridir (Aykaç ve Çetinkaya, 2013). Türkçe öğretmenleri yaşantılara dayalı olan bu öğrenme sürecini çeşitli yöntem ve tekniklerle desteklemektedir. Türkçe öğretim programının içeriği incelendiğinde ise öğrencileri çok yönlü bir şekilde geliştirmenin hedeflendiği dikkati çekmektedir. Bu nedenle de öğretim sürecinde, programda önerilen kazanımları gerçekleştirmede öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Bu bağlamda Türkçe dersi öğretim programının genel amaçlarına bakıldığında öğrencilerde şu becerileri geliştirmek hedeflenmektedir (MEB, 2019):

- Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirme,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanma,
- Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşma; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirme,
- Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanma,
- Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etme,
- Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirme,
- Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirme,
- Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme ve sorgulama,
- Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerini güçlendirme,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etme ve benimseme.

Programın amaçları incelendiğinde öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, psikolojik ve sosyal yönden gelişmelerinin üzerinde durulduğu fark edilmektedir. Bütüncül bir gelişim anlayışının ön plana çıktığı programın kazanımlarını sağlamada yaratıcı drama gibi öğrencileri birçok yönden geliştirecek bir yöntemin kullanılması etkili olacaktır. Nitekim yaratıcı drama bireylerin; kendilerini keşfetmelerini, bağımsız karar verme becerilerini, yaratıcılık ve farklı düşünme becerilerini (Susar Kırmızı, 2009), anlama ve anlatma yeteneklerini (Dawoud, Hasim ve Saad, 2022; Güneşer Kurt, 2023; Kurudayıoğlu ve Özdem, 2015; Zafeiriadou, 2009), dil öğretimi sürecinde kaygının azalmasını (Erdoğan, 2018; Kadan, 2021), motivasyonun artmasını (Erdoğan, Erdoğan ve Uzuner, 2018) ve olumlu tutumların gelişmesini (Susar Kırmızı, 2009; Yıldırım ve Erdoğan, 2016) sağlamaktadır. Ayrıca yaratıcı drama dil öğretimi sürecinde kelime dağarcığını zenginleştirmekte, düşünceleri yazılı ve sözlü olarak anlatma becerisini, konuşma sırasında bireyin kendine güven duymasını, eleştirel bakma ve problem çözme becerilerini, farklı sosyal rollere uygun konuşmalar yapabilme becerilerini geliştirmektedir (Maden, 2010). Bunların yanında yaratıcı drama çalışmalarında özgün dil kullanımı desteklenmekte, dilin vurgu ve tonlamaya dikkat ederek

kullanılmasına önem verilmektedir (Kanatlı ve Çekici, 2013). Ayrıca etkinlikler boyunca öğrenciler dilin diğerleri tarafından nasıl kullanıldığını gözlemlemekte, dilin farklı amaçlar için kullanımını deneyimlemektedirler (Erdoğan, 2016). Bunlar ise konuşma becerisi için oldukça önemli kazanımlardır. Drama süreci temelde dinleme ve konuşma becerilerine yönelik etkinlikler içeriyor gibi görünse de dil becerileri bir bütün olarak ilerler. Özellikle anlama ve anlatma becerilerinin birbirlerinin gelişimini desteklediği düşünüldüğünde ise dinlemenin okuma becerisinin, konuşmanın da yazma becerisinin gelişimine olumlu etkilerinin olacağı unutulmamalıdır. Bu dolaylı etkinin yanında yaratıcı dramanın sunduğu geniş teknik havuzu ve uygulama olanaklarıyla gerçekleştirilecek okuma ve yazma çalışmaları da yine bu becerilerin gelişmesine doğrudan anlamlı katkılar sunacaktır. Nitekim yaratıcı drama uygulamalarıyla öğretmenler etkinliklerinde sıklıkla yazma görevlerine yer verebilirler; bir hikâyeye, masal, çocuk romanı gibi okuma materyalini drama sürecinde kolaylıkla ele alabilirler. Üstelik bu çalışmalarda etkin katılımın olması, sürecin daha eğlenceli ve hareketli ilerlemesi hedeflenen kazanımlara daha kolay ve etkili bir şekilde ulaşmayı sağlayacaktır. Bu da öğrencilerin akademik başarılarını destekleyecektir. Alan yazınında yer alan çalışmalar da öğrencilerin yaratıcı drama ile akademik başarılarının arttığı görüşünü desteklemektedir (Akdemir ve Karakuş, 2016; Aytaş ve Uysal, 2014; Maden ve Dinç, 2017; Şimşek, Topal, Maden ve Şahin, 2010; Ulubey ve Toraman, 2015). Türkçe derslerinde yaratıcı dramanın kullanımına ve etkisine yönelik açıklamalar yapılırken göz önünde bulundurulması gereken önemli olan bir değişken daha vardır. Bu önemli değişken dersin etkili bir şekilde yürütülmesinden sorumlu olan Türkçe öğretmenidir. Yaratıcı drama çalışmalarında bir lider olarak yer alan Türkçe öğretmenlerine sürecin başarılı olmasında önemli görevler düşmektedir.

### **Bir Drama Lideri Olarak Türkçe Öğretmeni**

Yaratıcı drama sürecini yönetecek olan Türkçe öğretmenleri bir drama lideri olarak çeşitli özelliklere, tutum ve davranışlara sahip olmalıdırlar. Türkçe öğretmenin lider olarak özelliklerine geçmeden öncelikle genel olarak drama liderinin özelliklerinin açıklanması yararlı olacaktır. Yaratıcı drama sürecine rehberlik eden, drama konusunda bilgisi ve becerisi olan drama liderinin, dramanın doğasına bağlı taşınması gereken özellikler alanda çalışan uzmanlar, kurum ve kuruluşlar tarafından tartışılmış ve çeşitli boyutlarıyla açıklanmıştır. Bunlar derlenerek aşağıda özetlenmiştir. Buna göre lider:

- Drama tekniklerini ve oyunları bilir,
- Katılımcıdır, güven verir ve iletişime açıktır (Adıgüzel, 2006).
- Etkinliklere yön verir; genel ve örtük amaçlara uygun stratejiler belirler,
- Drama etkinliklerini, araç-gereçleri ve yöntemleri kazanımlara uygun olarak planlar,
- Yaratıcı, üretken, hayal gücü geniş ve özgür bir ortam oluşturur, grup üyelerini kaynaştırır (Kasapoğlu, 2019).

Bunların yanında Mesleki Yeterlikler Kurumu (2018, ss.11-12) drama liderliğini bir meslek olarak ele alırken liderin/eğitmenin bazı niteliklerini şu şekilde açıklamıştır:

- Programın kazanımlarına göre oturumların kapsam, zamanlama ve sürecini yapılandırır,
- Oturumların sürelerini kazanım, grubun özellikleri ve çalışma ortamına göre belirler,
- Oturumların süreleri ve kazanımlarına göre oturum aşamalarına (ısınma-hazırlık, canlandırma, değerlendirme-tartışma) uygun etkinlikleri, öğretim ilkelerine (kolaydan zora, genelden özele, bilinenden bilinmeyene vb.) uygun şekilde tasarlar,
- Oturumların kazanımlarına uygun şekilde, etkinliklerde kullanılacak materyalleri belirleyerek temin eder,
- İhtiyaç durumunda oturumların kazanımlarına uygun etkinlik materyallerini geliştirir.

Yukarıda bahsedilen özellikler daha önce de açıklandığı üzere genel olarak bir drama liderinin taşınması gereken niteliklerdir. Bunların yanında Kara (2014) alanda yapılan açıklamalardan yola çıkarak drama

sürecine liderlik edecek Türkçe öğretmenin sahip olması gereken özellikleri açıklamıştır. Buna göre bir drama lideri olarak Türkçe öğretmeni; Türkçe alan bilgisine, tiyatro-drama alan bilgisi ve yeteneğine, pedagoji bilgisine, farklı disiplinlerle ilgili bilgilere, yaratıcılık ve hayal gücüne, zamanı doğru kullanma ve yaratıcı drama sürecini planlama becerisine sahip olmalıdır. Ayrıca iletişime ve etkinliklere açık olmalı, güvenilir, tarafsız ve hoşgörülü olmalı, iyi gözlem yapmalı, çocukları sevmeli, mekânı önceden hazırlayıp öğrencileri bilgilendirmeli, müdahaleci olmamalıdır (Kara, 2014). Görüldüğü üzere yaratıcı drama mesleki, kişisel, entelektüel birçok bilgi ve beceri gerektiren bir alandır. Bireyin çok yönlü gelişimine destek sunması da onun bu özelliğinden kaynaklanır. Bu yüzden derslerinde yaratıcı drama yöntemini kullanacak Türkçe öğretmenleri kendilerini sürekli geliştirmeli, alanda yapılan çalışmaları ve değişiklikleri takip etmeli, dünya bilgisini geliştirmek adına sosyal, kültürel faaliyetler içinde bulunmalı, tiyatroyu ve diğer görsel sanatları yakından takip etmeli, gelişim ve öğrenme psikolojisi, ölçme ve değerlendirme ile öğretim yöntem ve tekniklerini de içine alan mesleki bilgilerini sürekli güncellemelidir. Bahsedilen bu özellikler Türkçe öğretmenlerine yaratıcı drama sürecinde nelere dikkat etmeleri gerektiğine dair önemli ipuçları da sunmaktadır. Buna göre süreç kazanımlara uygun bir şekilde planlanmalı, öğrencilerin yaratıcı düşünceleri teşvik edilmeli, bütün öğrencilerin aktif katılımları sağlanmalı ve süreç sonunda kazanımlara ulaşıp ulaşılmadığı değerlendirilmelidir. Bu süreçte öğretmenlerin yaratıcı drama tekniklerine dair bilgi sahibi olmaları da gereklidir. Nitekim bir öğretim yöntemi olan yaratıcı drama kendine özgü çeşitli tekniklere sahiptir.

### **Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Drama Sürecinde Kullanabilecekleri Bazı Teknikler**

Yaratıcı drama, eğitim ortamlarında bütün alanlarda kullanılacak bir yöntemdir (Susar Kırmızı, 2015) ve sınıfta öğrenmeyi destekleyen çeşitli dramatik teknikleri kullanmayı içerir (Masoum, Rostamy-Malkhalifeh ve Kalantarnia, 2013). Yöntemin bir parçası olan, onlar olmadan sürecin ilerleyemeyeceği tekniklerin (Ör. canlandırma, rol oynama, doğaçlama) yanında alanın ve çalışmanın doğasına göre uyarlanabilecek çok çeşitli bir teknik havuzu da vardır. Aşağıda özellikle temel dil becerilerine yönelik etkinliklerde kullanılacak bazı teknikler tanıtılmıştır. Öğretmenler bu teknikleri kendi öğretim amaçlarına uygun olarak düzenleyebilirler.

#### ***Dramatizasyon-Canlandırma***

Yaratıcı dramanın temel tekniklerindedir. Isınma çalışmalarından sonra yapılan etkinlikler canlandırmalar üzerine kuruludur. Genel anlamda, katılımcıların lider tarafından kendilerine verilen rolleri beden diliyle veya sözel olarak canlandırmalıdır (Adıgüzel, 2006). Canlandırmalar yaratıcılığın en üst düzeyde sergilendiği süreçlerdir. Yaratıcı drama sürecine yön veren temel unsurlardandır.

#### ***Rol Oynama***

Yaratıcı dramanın bir diğer temel tekniğidir. Rol oynamanın temelini dramatizasyon tekniği oluşturmaktadır. Rol oynama ile katılımcılar kendilerine verilen karakterlerin davranış ve duygularını yansıtmaya çalışırlar. Bu süreçte empati önemlidir (MEB, 2014).

#### ***Doğaçlama***

Bir metne dayanmayan, içinde bulunulan duruma göre olduğu gibi söylenen konuşmalardır. Rol oynamanın gelişmiş biçimlerindedir. Başlangıçta zordur; kısa ve durumu çok net ifade etmeyen cümleler kurulabilir. Ancak dil becerilerinin gelişimini çok iyi destekler (MEB, 2014). Konuşma ve dinleme becerileri üzerine

kurulu olduğu için öğrencilerin bu becerilerini geliştirmede etkili olarak kullanılır. Çocuğun yaratıcı düşünmesini, empati becerisini geliştirmesi bakımından yaratıcı dramının en çok kullanılan tekniklerindedir.

### ***Pantomim***

Duygu ve düşüncelerin sözcükler olmadan anlatılmasıdır. Çocukların çok sevdiği uygulamalar arasında yer alır. Duyularla (görme, işitme, tatma, dokunma, koku alma) ilgili çalışmalarda etkili olarak kullanılmaktadır (MEB, 2014). Türkçe eğitiminde betimleme çalışmalarında, beden dili kullanımıyla ilgili çalışmalarda kolaylıkla uygulanabilir.

### ***Rol İçinde Yazma***

Grup üyelerinin, kurgudan çıkmadan yine kurgu içinde bir kahraman rolünderken öznel ve iç dünyayı yansıtan bir metin yazmalarıdır. Bir başka anlatımla canlandırdıkları duygularını, düşüncelerini bir anı, günlük gibi metin türleri kullanılarak yazmalarıdır. Burada önemli olan rolüne girilen kahramanın iç dünyasının, duygularının anlatılmasıdır (Adıgüzel, 2021). Rol içinde yazma, süreci itibariyle yazma çalışmalarını geliştirmede etkili olan bir tekniktir.

### ***Anlatı Tekniği***

Yaratıcı drama sürecinde bir öykünün metin okunurken veya anlatılırken canlandırılmasıdır. Bu teknik öğrencilerin kendini ifade etme ve iş birliği becerilerini geliştirirken onları doğaçlama çalışmalarına da hazırlar (Erdoğan, 2016). Özellikle ilk kez yaratıcı drama çalışması yapılacak gruplarda kullanılması, doğaçlama sürecine hazırlanması bakımından önemlidir. Ayrıca yaratıcı drama sürecinde çeşitli metinler (Öykü, masal, fabl, roman vb.) ele alınırken faydalanılabilecek bir tekniktir.

### ***Duvardaki Rol***

Ana karakterin duvara, zemine resmedilmesi veya görselinin (poster, poster, kitap, fil, çizgi roman, çizgi film karakterleri vb. kullanılabilir) konulmasıyla gerçekleşir. Bu görsele sürekli yeni bilgiler eklenerek ortaya grubun ortak kararıyla özellikleri belirlenmiş bir karakter çıkar. Bazen bütün olaylar bu karakter ortaya çıktıktan sonra başlayabilir (Adıgüzel, 2021). Biyografi çalışmalarında, bir öykü için karakter oluşturmada, karakter betimleme çalışmalarında kullanılabilir, bütün dil becerilerinin gelişmesine katkı sağlayabilecek tekniklerdendir.

### ***Liderin Role Girmesi***

Yaratıcı drama sürecinde öğrencilerle birlikte liderin/öğretmenin de rol alması anlamına gelir. Özellikle birinden yardım isteneceği, öneri alınacağı zaman öğretmenin role girmesi faydalı olmaktadır (Erdoğan, 2016). Öğretmen süreç içinde bir şeyler ters gittiğinde, dramatik gerilimi artırmak istediğinde de bu tekniği kullanabilir.

### ***Rol Kartları***

Canlandırma sürecine başlamadan önce grup üyelerine canlandırılacakları kişi, olayın başlangıç noktası, yer, zaman gibi çeşitli bilgilerin verildiği kartlardır. Buradaki temel husus canlandırma süreci için bir öykü anı, dramatik bir an, bir çıkış noktasının verilmesidir. Canlandırmaya dâhil olacak her üyenin rol kartları zaman, mekân, olay anı gibi noktalarda tutarlı olmalıdır. Kartlar, katılımcının role girmesini, rolü içselleştirmesini sağlamalıdır (Adıgüzel, 2021). Özellikle doğaçlama deneyimi az olan, yaratıcı drama sürecini ilk kez deneyimleyecek gruplarda sürecin akıcılığını sağlayabilecek tekniklerdendir. Bu teknikte öğrenciler kendilerine verilen rol kartında yazılanları okuyup buradaki bilgileri referans alarak canlandırma sürecini gerçekleştirecekleri için okuma becerisine de katkı sağlanmaktadır.

### ***Sıcak Sandalye***

Yaratıcı drama sürecinde bir sorunu çözebilecek bir kişinin, ana kahramanın yarım daire şeklinde oturan katılımcıların karşısına gelecek şekilde bir sandalyeye oturtulması ve ona problemin çözümüne yönelik soruların sorulmasıyla gerçekleştirilir. Burada dramatik kurgu içindeki kahramanın rolüne bağlı olarak sorular sorulmalı, yaratıcı dramada ele alınan temel soruna odaklanılmalı, kişisel sorulara yer verilmemelidir. Bu teknik kullanımı itibarıyla özel bir bilgi gerektirmektedir (Adıgüzel, 2021). Bu teknikte soru sorma ve sandalyede olan kişinin yoğun sorulara cevap vermesi gerektiğinden dinleme ve konuşma becerilerini; bir probleme yönelik sorular sorulduğu için de problem çözme, olaylara çok boyutlu bakabilme, yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek için öğrencilere etkili bir yaşantı sunulur.

### ***Toplantı Düzenleme***

Yaratıcı drama çalışmalarında bir karar almak, öneri geliştirmek, bir sorunu çözmek, bir bilgiyi paylaşmak ve plan yapmak için kullanılan tekniklerdendir (Erdoğan, 2016). Burada rolde kalmak, rolden çıkmamak önemlidir. Süreç içinde grup üyelerinin birbirlerini dinlemeleri, ortak kararlar almaları, bilgi paylaşmaları, bazen bunları yazılı olarak ifade etmeleri ya da ellerine geçen bir materyaldeki bilgileri okumaları gerektiğinden dört temel dil becerisini geliştirmede etkili olan bir tekniktir.

### ***Özel Mülkiyet (Yarım kalmış materyal):***

Bir karaktere ait bir eşya, nesne, giysi gibi çeşitli materyaller ve onu anımsatacak unsurlar aracılığıyla karakterin oluşturulması veya bir çatışma anına yönelik gerilimi azaltmak-çözmek amacıyla kullanılır. Burada nesnelere yarım kalmıştır ve katılımcıların onu tamamlaması beklenir: Neden yarım kaldı, neler olmuş olabilir? (Adıgüzel, 2021). Katılımcılar kendilerine verilen ipuçları üzerinden bir öykü oluşturacakları için yazma ve konuşma becerilerini, hayal gücü ve yaratıcı düşünme süreçlerini geliştiren oldukça etkili bir tekniktir.

### ***Telefon Görüşmeleri***

Bir haber, yeni bir olay gibi dramatik bir ana ilişkin iyi ve kötü haberler için kullanılır. Bu yaratıcı dramanın başlangıcında olabileceği gibi süreci yönlendirecek bir görüşme de olabilir. Lider bazen süreçte gerilimi artırmak ve öyküyü geliştirmek için de bu tekniği kullanır (Adıgüzel, 2021). Süreç içinde doğaçlama ve hazırlıksız konuşmaların yapılması nedeniyle dinleme ve konuşma becerilerine yönelik çalışmalarda kullanılabilen tekniklerdendir.

### **Ritüeller**

Katılımcılar özel bir güne ait kutlamaları, belli seremoniler veya davranışları yaratıcı drama sürecinde bir durumu anlatmak, bir noktaya temas etmek için kullanırlar (Adıgüzel, 2021). Türkçe öğretiminde kültürel konulara temas etmek ve temel dil becerilerini geliştirmek amacıyla kullanılacak tekniklerdendir.

### **Röportaj (sorgu, söyleşi, görüşme):**

Olayların bir gazeteci gibi ele alınmasına dayalı olan bir tekniktir. Bir konudaki sorunları görüşme; aile, öğretmen, arkadaş veya bir olayla ilgisi olan kişilerle görüşme; dedektif ve iş görüşmeleri; belgesel ve haber içeren etkinlikler içerisinde kullanılmaktadır (Adıgüzel, 2021). Teknik doğası itibarıyla konuşma ve dinleme becerisini geliştirecek etkili uygulamalar içerir.

### **Dedikodu Halkası**

Katılımcıların ana karakterin sorunu veya ele alınan sorunlar ile ilgili ama rolde kalarak dedikodu yapmasıdır. Çarpıtmalar, abartılar yapılabilir. Bazen bir fısıltı veya dedikodu yaratıcı drama sürecinde olayların gidişatını değiştirebilir. Bu nedenle dramatik gerilimi artırmak ve yaratıcılığı geliştirmek için faydalıdır (Adıgüzel, 2021). Süreç içinde katılımcıların birbirlerini dinlemesi, doğru anlaması ve edindikleri bilgileri doğru aktarması nedeniyle dinleme ve konuşma becerilerini geliştirecek etkili tekniklerdendir.

## **Temel Dil Becerilerinin Geliştirilmesi Sürecinde Yaratıcı Dramanın Kullanımına Yönelik Örnek Ders Planları**

Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirmek için öğretmenler Türkçe derslerini yaratıcı drama yöntemini kullanarak planlayabilirler. Bu amaçla mevcut çalışma kapsamında yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı üç adet Türkçe ders planı (yaratıcı drama atölyesi) hazırlanmıştır. Hazırlanan ilk iki planda dinleme, yazma ve konuşma becerilerine, üçüncü planda ise okuma becerisine odaklanılmıştır. Okuma becerisini geliştirmede yaratıcı drama çalışmaları yapılırken çocuk kitaplarının gerekli görülmesi sebebiyle hazırlanan plan bir çocuk kitabı temelinde ilerlemiştir. Nitekim çocuk edebiyatı ürünleri de yaratıcı drama çalışmalarında kullanılan materyaller arasında önemli bir yere sahiptir. Çocuk edebiyatı ürünleri; çocukların hayat tecrübeleri, ilgi, ihtiyaç, gelişim ve algılama düzeylerine uygun olan bütün nitelikli (estetik ve edebî) metinlerdir (Çılgın Sınar, 2006). Bu ürünler çocuğun hayal dünyasını, muhakeme yeteneğini (Şimşek, 2014) geliştirmekte, neden sonuç ilişkisi kurabilme becerilerine destek olmakta, demokratik tutum ve davranışlar sergilemesine, yaratıcılıklarını kullanan “estetik bireyler” olmalarına yardımcı olmaktadır (Moroğlu, 2017). Bunlar ise Türkçe öğretim programının genel ve özel amaçlarıyla örtüşmektedir. Dolayısıyla öğretmenler yaratıcı drama çalışmaları yaparken nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinden de yararlanmalıdır. Aşağıda yer alan üçüncü plan aynı zamanda bu hususta öğretmenlerde bir farkındalık oluşturmayı ve hazırlayacakları planlar için onlara fikir vermeyi de amaçlayarak tasarlanmıştır.

### **Örnek Ders Planı 1**

*Ders:* Türkçe

*Sınıf:* 8 (20-25 öğrenci)

*Süre:* 80 dakika

*Tema:* Milli Kültürümüz

*Konu:* Gelenekler (Türk Mutfağı-İmambayıldı)



*Kazanımlar:*

Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulunur.

Bir işi işlem basamaklarına göre yazar.

Yazdıklarını paylaşır.

*Araç-Gereçler:* Kalem, kâğıt (A3, A4), ortam için müzik, pastel-kuru boyalar, top.

*Yöntem ve Teknikler:* Yaratıcı drama (Rol oynama, doğaçlama, öğretmenin rolde olması, rol içinde yazma)

*Süreç:*

*Hazırlık-Isınma:*

*Etkinlik 1:* Lider sınıfa gelir ve öğrencilerle selamlaşırlar. Ardından çemberde toplanırlar. Kısa bir konuşmanın ardından (Lider konuya dikkat çekmek için öğrencilere karınlarının aç olup olmadığını sorar, yemekler üzerine kısa bir sohbet ederler.) lider öğrencilere ülkemizde hangi yöresel yiyeceklerin-yemeklerin olduğunu sorar. Lider eline bir top alır ve topun geldiği öğrencinin bir yemek söylemesini ister. Ardından öğrenciler birbirlerine topu atarak yemek adlarını söylerler, bütün grubun katılımıyla oyun tamamlanır.

*Etkinlik 2:* Lider öğrencilere bir oyun oynayacaklarını söyler. Oyunu anlatır: “Öncelikle bir yemek seçeceğiz. Bu yemeğin içinde hangi malzemelerin olduğunu bilmemiz gerekir. Oyun sırasında seçilen yemeğin içinde her şeyin olduğunu ancak bir malzemenin eksik olduğunu söyleyeceğiz. Sırayla bütün malzemelere yer vererek bu oyunu tamamlayacağız.” der. Daha sonra önceki etkinlikte adı geçen yemeklerden birini seçer (imambayıldı). İlk lider başlar; “Ben bir aşçıyım. İmambayıldı yapacağım ama içinde her şey olmasına rağmen kıyma yok”. der. Oyun böyle başlar ve öğrenciler sırayla yemeğin içinde olabileceğini düşündükleri malzemeleri söyleyerek oyunu tamamlarlar.

*Canlandırma*

*Etkinlik 3:* Lider ve öğrenciler hâlâ çemberdedir. Lider sayma yoluyla öğrencileri beşer kişilik gruplara ayırır. Ardından şu açıklamayı yapar: “Çok eski zamanların birinde yaşıyorsunuz, bulunduğunuz şehrin hükümdarı çok hastadır ve hiçbir şey yiyemez. Şifacılar iştahını açmak için her şeyi yapar ama hükümdar yiyemez. Siz de onun aşçısısınız. Bir gün şifacılar size çok değişik, daha önce hiç görmediğiniz koyu mor renginde bir sebze getirir. ‘Bu ürün Anadolu’dan geldi, hükümdarımıza şifa için göndermişler. Hadi bakalım göster marifetini.’ der ve giderler. Siz ise ne yapacağınızı hiç bilmiyorsunuzdur. Buradan yola çıkarak neler olabileceğini anlatan birer canlandırma hazırlamanızı istiyorum.” der. Gruplar sırayla canlandırmalarını sunarlar.

*Etkinlik 4:* Lider daha sonra “Evet, bir yemek yaptınız ve bu yemeği hizmetliler hükümdara götürdüler. Ama hükümdara yemek götürüldükten sonra öyle şeyler yaşanmış ki yemeğinize imambayıldı adı verildiğini öğreniyorsunuz ve buna çok şaşırıyorsunuz. Acaba neler oldu da yemeğinize bu isim verildi? Bu konuda birer canlandırma hazırlayınız.” der. Gruplar sırayla canlandırmalarını sunarlar.

*Ara Değerlendirme*

Lider öğrencilere, imambayıldının yapılışıyla ve ortaya çıkışıyla ilgili kısa bir bilgi verir.

*Değerlendirme-Tartışma*

*Etkinlik 5:* Lider öğrencileri tekrar beşerli gruplara ayırır ve “Şimdi artık imambayıldı hakkında öğrendiklerinizden yola çıkarak öncelikle bir tarif yazmanızı istiyorum.” der. Gruplar imambayıldı tariflerini yazarlar. Ardından lider; “Bu tarif Türk mutfağıyla ilgili özel bir yemek kitabına konacaktır. Tarifin de yer aldığı bir kitap sayfası hazırlayınız.” der. Gruplar çalışmalarını hazırlarlar. Hazırlanan çalışmalar sınıfta duvarlara asılır ve her grup diğer grupların çalışmasını inceler. Etkinliklerin sonunda

katılımcılar tekrar çemberde bir araya gelirler. Lider katılımcılara ders boyunca yapılan etkinliklerle neler öğrendiklerini, en çok ilgilerini çeken bilgini ne olduğunu ve yemeklerin kültürümüzdeki yerini sorar. Öğrenciler sırayla bu soruları cevaplarlar.

### **Örnek Ders Planı 2**

*Ders:* Türkçe

*Sınıf:* 7 (20-25 öğrenci)

*Süre:* 80 dakika (2 ders saati)

*Tema:* Birey ve Toplum

*Konu:* Dezavantajlı gruplar

*Kazanımlar:*

Kısa metinler yazar (haber metni)

Hazırlıklı konuşma yapar.

Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.

Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir.

*Araç-Gereçler:* Sınıf içerisinde bulunan taşınabilir ve taşınamaz materyaller, A4 kağıtları, renkli kalemler, göz bantları

*Yöntem ve Teknikler:* Yaratıcı drama (rol oynama, doğaçlama, ikili doğaçlama, rol içinde yazma).

*Süreç:*

#### *Hazırlık-Isınma Çalışmaları*

*1.Etkinlik:* Lider sınıfa gelir, öğrencilerle selamlaşırlar ve birlikte çember oluştururlar. Lider bir oyun oynayacaklarını, bunun için de ikişerli gruplara ayrılmaları gerektiğini ve oyunun nasıl oynanacağını (Bir grup üyesini gözü bağlanacak diğeri de onu sınıfta dolaştıracaktır.) açıklar. Öğrenciler çemberde sayma yoluyla yanlarındaki arkadaşlarıyla ikişer kişilik (A ve B) gruplar oluştururlar. A'ların gözleri bağlanır, B'ler ise onları mekânda dolaştırırlar. Sınıf içinde bazı noktalarda engeller vardır ve B'ler bunlara dikkat ederek A'ları dolaştırırlar. Ardından A'lar ile B'ler yer değiştirerek süreç tekrarlanır. Bu uygulama yaklaşık 7-8 dakika sürer. Etkinlik sonunda her iki durumla ilgili öğrencilerin görüşleri alınarak ara değerlendirme yapılır.

*2.Etkinlik:* Tekrar çemberde bir araya gelinir. Lider ikişer kişilik gruplarla etkinliklere devam edileceğini söyler. Etkinliği açıklar: “Bu etkinlikte grup üyelerinden birinin işitme engeli vardır. İşitme engeli olan kişi (A) yolda karşılaştığı bir kişiden (B) bir konuda yardım istemektedir. Yardım isteyen kişi içerik hakkında grup arkadaşına önceden bilgi vermemelidir, yardım istenen kişi ne olduğunu anlamaya çalışmalıdır. Bu konudan yola çıkarak ikili canlandırmalar hazırlayınız.” der. Sıra ile grupların çalışmaları izlenir. Ardından bütün grubun katılımıyla yardım isteyenlerin ne anlatmaya çalıştıkları, karşıdaki kişinin kendilerini doğru olarak anlayıp anlamadığı, kendini anlatma-karşıdakini anlama sürecinde yaşanan zorluklar üzerinde tartışılır.

#### *Canlandırma*

*3.Etkinlik:* Lider, öğrencilerle çemberde tekrar bir araya gelir. Öğrenciler yine sayma yoluyla beşerli gruplara ayrılır. Lider, bir önceki etkinlikte konuşma engeli olan kişinin kedisinin binaların birinin bodrumuna düştüğünü ve kedisini kurtarmak için yardım istediğini anlatır. Ardından “Sizce bu hikâyeye nasıl devam etmiştir?” diyerek öğrencilerinden bu konuda birer canlandırma hazırlamalarını ister. Grupların canlandırmaları izlenerek etkinlik tamamlanır.

4. *Etkinlik:* Lider öğrencilere hikâyenin devamını anlatır. Yardım istenen kişinin aslında bir gazeteci olduğunu söyler. İşaret dilini bilen bu gazeteci hemen itfaiyeyi çağırır ve kedi kurtulur. Ancak bu sırada bina sahibinin hayvanlardan hoşlanmayan biri olduğunu ve kedinin bodrumunda bulunan birçok eşyasına çarparak zarar verdiğini, bu yüzden de sahibinin zararını karşılamasını istediğini açıklar. Sonrasında “Sizce bundan sonra olaylar nasıl gelişmiştir?” diyerek öğrencilerin -yine aynı gruplarıyla- birer canlandırma hazırlamasını ister. Gruplar canlandırmalarını hazırlar ve sırayla sunarlar.

### *Değerlendirme-Tartışma*

5. *Etkinlik:* Lider öğrencilerle çemberde tekrar bir araya gelir. Sayma yoluyla öğrenciler dörderli gruplara ayrılır. Ardından lider, gazetecinin bu durumu haberleştirdiğini ve kamuoyu baskısı oluşturduğunu, ev sahibinin de bunun üzerine davasından vaz geçtiğini açıklar. Öğrencilere “Sizce gazeteci nasıl bir haber hazırlamıştır da ev sahibi davasından vazgeçmiştir? Bununla ilgili bir metin hazırlayarak bir gazeteci şeklinde sununuz.” der. Haber metninde bağıntı ve geçiş ifadelerinin kullanmalarını vurgular (özellikle, ilk olarak, son olarak, oysaki). Öğrenciler metinlerini hazırlarlar ve her gruptan bir kişi haberi sunar. Ardından lider öğrencilerden bu metinlerden yola çıkarak bir afiş, bir slogan, bir resim ve bir şiir hazırlamalarını ister. Burada istasyon tekniği kullanılır. Süreç sonunda bütün çalışmalar incelenir.

6. *Etkinlik:* Lider ve öğrenciler çemberde bir araya gelerek genel değerlendirmeye geçilir. Lider, öğrencilerden şu ifadeleri kullanarak günü değerlendirmelerini ister: Bugünkü çalışmalar ile ..... öğrendim, ..... fark ettim, ..... hissettim. Her bir katılımcının katılımıyla değerlendirme süreci tamamlanarak çalışmalar (ders) sonlandırılır.

### **Örnek Ders Plan 3**

*Ders:* Türkçe

*Sınıf:* 6 (20-25 öğrenci)

*Süre:* 80 dakika

*Tema:* Erdemler

*Konu:* Dostluk (Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın “Balina ile Mandalina” adlı kitabı)

*Kazanımlar:*

Metindeki söz sanatlarını tespit eder (intak)

Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir.

Metnin içeriğine uygun bir başlık belirler.

Metinle ilgili soruları cevaplar.

*Araç-Gereçler:* Kâğıt, kalem, mandalina, müzik için bilgisayar-telefon vb.

*Yöntem ve Teknikler:* Yaratıcı Drama (Rol oynama, doğaçlama, anlatı tekniği, beyin fırtınası, donuk imge)

*Süreç:*

### *Isınma-Hazırlık*

1. *Etkinlik:* Lider ve öğrenciler çemberde bir araya gelirler ve selamlaşırlar. Ardından lider; “Bugün sizinle bazı çalışmalar yapacağız. Bunun için sürece etkin katılımınız önemli. Çünkü bir öykümüz var ama değişik bir öykü bu. Şimdi bu öyküyü keşfetme yolculuğumuz başlıyor. Hazır mıyız?” der. Sonrasında ise öğrenciler sayma yoluyla dörderli gruplara ayrılır. Lider öğrencilere; “Şimdi sınıfta istediğiniz bir yere geçmenizi istiyorum. Ardından size bazı ifadeler söyleyeceğim ve kendinizi söylediğim her ne ise onun gibi düşünerek form almanızı bekliyorum. Örnek olarak “yaprakları dökülmüş bir ağaçsınız” dediğimde yaprakları dökülmüş bir ağaç formuna girmenizi istiyorum demektir.” diye süreci açıklar. Öğrencilerin anlayıp anlamadığını kontrol etmek için birkaç uygulama yapar ve süreci başlatır:

“Sonsuz bir evrendeki oyun oynayan yıldızlarsınız.”

“Güneşli bir gecesisiniz”

“Yerinde duramayan dalgalarsınız.”

“Yük taşıyan gemilersiniz.”

“Buz gibi denizlerin kenarındaki buzullarsınız.”.

Bu uygulamalar yapıldıktan sonra lider, öğrencilerin görüşlerini alır. “En çok hangisini anlatmada zorladınız, en çok hangisinden keyif aldınız...” şeklindeki sorulardan oluşan küçük bir değerlendirmenin ardından ikinci etkinliğe geçilir.

2. *Etkinlik:* Lider, öğrencileri tekrar çemberde bir araya gelmeye davet eder. Sonra öğrencilere “Şimdi hepimizden gözlerinizi kapatmanızı istiyorum. Yanınıza geldiğimde size uzattığım nesneyi gözünüzü açmadan koklamanızı istiyorum.” der. Lider daha önceden yanında getirdiği bir mandalınayı çıkarır ve tek tek öğrencilerine koklatır. Süreç içinde kimsenin konuşmamasını, herkes kokladıktan sonra da bir kâğıda bu nesnenin ne olduğuna yönelik tahminlerini yazmalarını ister. Bütün öğrenciler tahminlerini yazdıktan sonra aynı anda kâğıtlarını açarlar. Ardından lider öğrencilere; “Gözleriniz kapalıyken bir nesneyi kokusundan tanımak nasıl bir deneyimdi? Mandalınayı veya kokusunu sever misiniz? Mandalına nerelerde, hangi iklimde yetişir? Ülkemizde yetişen mandalinalar başka hangi ülkelere gönderiliyor olabilir?” sorularını yöneltip, beyin fırtınası tekniğini kullanarak bir ara değerlendirme yapar.

### *Canlandırma*

3. *Etkinlik:* Lider, öğrencilere elindeki mandalınanın aslında çok macera yaşamış olduğunu anlatır: “Bu mandalina gemiyle ülkemizden çok uzaklara, soğuk ülkelere gönderilmiş. Üstelik bütün ailesi Türkiye’de, deniz kenarındaki o güzel mandalina bahçelerinde kalmış. Bu yüzden mandalina çok üzgün ve tekrar ailesinin yanına dönmek istiyor. Sizce bu kadar yolu nasıl dönebilir?” der. Öğrencilerden mandalınanın ülkesine nasıl dönmüş olabileceğini anlatan bir canlandırma hazırlamalarını ister. Gruplar canlandırmalarını hazırlar ve sergilerler.

4. *Etkinlik:* Lider, öğrencilere “Balina ve Mandalina” kitabını okumaya başlar. Balina ile mandalınanın karşılaşmasını, balınanın mandalınayı Türkiye’ye götürmeye karar verdiğini ve birlikte yaptıkları yolculuğu okur. Ardından “Balina, mandalınayı bıraktıktan sonra tekrar yola koyulur ama bir sorunla karşılaşır. Sizce balina nasıl bir sorunla karşılaşmıştır ve neler olmuştur. Bu konuda birer canlandırma hazırlamanızı istiyorum.” der. Gruplar canlandırmalarını hazırlar ve sırayla sunarlar.

### *Değerlendirme-Tartışma*

5. *Etkinlik:* Lider, öğrencilere kitabın devamını ve balınanın başına geleni okur. Ardından “Siz olsanız bu hikâyeyi nasıl bitirirdiniz?” der. Öğrencilerden öykünün sonunu kendi kurgularına göre tekrar yazmalarını ve öyküye uygun bir başlık koymalarını ister. Öğrenciler metinlerini yazdıktan sonra gönüllü öğrenciler metinleri okur.

6. *Etkinlik:* Sürecin sonunda lider öğrencilere “Siz balınanın yerinde olsaydınız, mandalınaya yardım eder miydiniz? Mandalına balınanın başına geleni görünce ne hissetmiş olabilir?” sorularını yöneltir. Öğrencilerin görüşleri alındıktan sonra süreç tamamlanır.

## **SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER**

Türkçe dersleri içinde ele alınan temel dil becerilerinin gelişmesi öğrencilerin öğretim sürecine etkin katılımına bağlıdır. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin dil becerilerini aktif öğrenme yaşantıları içinde geliştirmelerine olanak sunar. Çocuklar yaratıcı drama sürecinde birbirlerini ve lideri dinleyerek dinleme becerilerini; iletişime dayalı bir süreç içinde konuşma becerilerini; süreç içinde kullanılan metinler yoluyla

okuma becerilerini ve etkinlikler içindeki yazma çalışmalarıyla yazma becerilerini geliştirirler (Erdoğan, 2016). Bu süreçte öğretmenlerin yaratıcı dramayla ilgili bilgi ve becerilere sahip olması sürecin etkililiği için en önemli hususlardandır. Drama sürecinin başlaması, devam etmesi ve değerlendirilmesine rehberlik eden kişi öğretmendir. Öğretmenin rehberlik rolü, sürecin yöneticisi değil sürece teşvik eden, öğrenme sürecinin aynı zamanda bir katılımcısı olmasını da ifade eder (Karadağ, Korkmaz, Çalışkan ve Yüksel, 2008). Bu yüzden daha önce de belirtilen liderlik özelliklerini taşımalıdır. Öğretmenler, lisans eğitimlerinde aldıkları derslerle yaratıcı drama konusunda bilgi sahibi olmaktadır. Türkçe öğretmeni adayları lisans eğitimlerinin 7. döneminde tiyatro ve drama uygulamaları dersi almaktadır. Dersin süresi (2 saat) ve kapsamı düşünüldüğünde bu dersin liderlik özellikleri kazandırmak için yeterli olmayacağı sonucuna varılabilir. Liderlikle ilgili bilgileri beceri hâline dönüştürmek deneyim ve zaman gerektirir. Üstelik tek bir ders ile öğretmen adaylarının liderlik özelliklerini tam olarak edinmelerini beklemek doğru olmayacaktır. Bu yüzden öğretmenlerin lisans eğitimlerinden sonra da alan yazınında yapılan çalışmaları takip etmeleri, yaratıcı dramayla ilgili hem hizmet içi eğitimlere hem de bazı kurum ve kuruluşların düzenlediği çeşitli kurslara katılmaları liderlik becerilerine katkı sunabilir. Bu konuda öğretmenlerin mesleki gelişimi için ilgili kurumlar daha çok uygulamalı eğitimler düzenleyebilirler. Bunların yanında hazırlanan planların etkililiğini, yaratıcı drama sürecine uygunluğunu belirlemek amacıyla Korkut (2020) “Drama Ders Planı Rubriği”ni geliştirmiştir. Öğretmenler kendi ders planlarını hazırlarken bu rubriği kullanarak hem kendi planlarını değerlendirebilirler hem de meslektaşlarından planlarını bu rubriğe göre incelemelerini isteyebilirler. Bu çalışmaları yapmak öğretmenlere hazırlayacakları planların niteliğini artırmada ve eksiklerini, hatalarını gidermede yardımcı olacaktır. İlgili alan yazını incelendiğinde yaratıcı dramayla ilgili çalışmaların özellikle okul öncesi ve ilköğretim düzeyinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ortaokul düzeyi ise temel dil becerileri için kritik bir süreci ifade etmektedir. Bu yüzden etkililiği birçok çalışma ile ortaya konmuş yaratıcı dramayla ilgili ortaokul düzeyinde daha çok araştırma yapılabilir. Bu kapsamda öğretmenlere derslerinde kullanabilecekleri örnek planlar sunulabilir. Ayrıca öğretmenlerin liderlik becerilerini artırmak amacıyla çeşitli müdahale çalışmaları veya deneysel çalışmalar da yapılabilir.

## KAYNAKLAR

- Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 17-30.
- Adıgüzel, Ö. (2021). *Eğitimde yaratıcı drama*. İstanbul: YKY.
- Akdemir, H. & Karakuş, M. (2016). Yaratıcı drama yönteminin akademik başarı üzerine etkisi: Bir meta-analiz çalışması. *International Journal of Active Learning*, 1(2), 55-67.
- Ay, Z. S. (2022). Ortaokul matematik öğretmeni adaylarının yaratıcı drama temelinde hazırladıkları ders planlarının incelenmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 17(1), 41-58.
- Aykaç, M. & Çetinkaya, G. (2013). Yaratıcı drama etkinliklerinin Türkçe öğretmen adaylarının konuşma becerilerine etkisi. *Electronic Turkish Studies*, 8(9), 671-682.
- Aykaç, N., & Ulubey, Ö. (2008). Yaratıcı drama yöntemi ile yapılandırmacılık ilişkisinin 2005 MEB ilköğretim programlarında değerlendirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 3(6), 25-44.
- Aytaş, G., & Uysal, B. (2014). 7. sınıf öğrencilerinde yaratıcı drama algısının akademik başarıya etkisi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(10).
- Bsharat, T. R., & Behak, F. (2021). The insights of using creative drama in learning speaking skills for the 7th graders in Jenin city: A case study. *Ilkogretim Online*, 20(5).
- Cullen, E. K. (2021). Yaratıcı drama yöntemi ile deyimlerin öğretilmesi; yabancı dil olarak Türkçe dersleri için model sunumu. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 4(2021 Yunus Emre ve Türkçe Yılı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Özel Sayısı), 81-90.
- Çılgın Sınar, A. (2006). Çocuğa büyümlü bir dünyanın kapılarını açmak. *Milli Eğitim*, 35(172), 175-182.
- Dawoud, L. K., Hasim, Z., & Saad, M. R. M. (2022). Creative drama in language education: A systematic literature review. *Radical Solutions in Palestinian Higher Education*, 135-146. [https://doi.org/10.1007/978-981-19-0101-0\\_11](https://doi.org/10.1007/978-981-19-0101-0_11)
- Erdoğan, T. (2016). *Türkçe öğretiminde yaratıcı drama uygulamaları*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Erdoğan, T. (2018). The effect of creative drama on the writing anxiety of pre-service classroom teachers. *Croatian Journal Educational*, 20(3).

- Erdoğan, T., Erdoğan, Ö., & Uzuner, F. G. (2018). Yaratıcı drama yönteminin ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin okuma motivasyonu ve tutumlarına etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(2), 297-313.
- Güneşer Kurt, E. (2023). *Dramanın ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin yaratıcı yazma, yazma kaygısı ve motivasyonuna etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yozgat: Yozgat Bozok Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Kadan, Ö. F. (2021). The effects of creative drama on achievement and motivation levels of the 7th graders in english language classes. *Participatory Educational Research*, 8(3), 88-104.
- Kanatlı, F., & Çekici, Y. (2013). Türkçe öğretiminde disiplinler arası olanaklar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 223-234.
- Kara, Z. (2009). *Yabancı dil eğitiminde eğitici drama oyunları ve teknikleri: Uygulamaya yönelik bir araştırma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kara, Ö. T. (2014). Drama lideri olarak Türkçe öğretmeni. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(1), 339-360.
- Karadağ, E., Korkmaz, T., Çalışkan, N., & Yüksel, S. (2008). Drama lideri olarak öğretmen ve eğitimsel drama uygulama yeterliği ölçeği: geçerlik ve güvenirlik analizleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 169-196.
- Kasapoğlu, H. (2019). Etkili bir yaratıcı drama liderinin sahip olması gereken özellikler: Katılımcı görüşlerinin nitel analizi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(1), 106-122.
- Korkut, P. (2020). Drama ders planı rubriğinin öğrencilerin görüşleri ve yaşantıları doğrultusunda güncelleştirilmesi ve eğitsel değerinin araştırılması. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 15(1), 35-62.
- Kurudayıoğlu, M. & Özden, A. (2015). Türkçe öğretiminde drama. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(4), 26-40.
- Maden, S. (2010). Türkçe öğretiminde drama yönteminin gerekliliği. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (27), 503-519.
- Maden, S. & Dinç, A. (2017). Drama yönteminin Türkçe öğretiminde kullanımının başarı ve kalıcılık üzerine etkisi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 454-500.
- Masoum, E., Rostamy-Malkhalifeh, M., & Kalantarnia, Z. (2013). A study on the role of drama in learning mathematics. *Mathematics Education Trends and Research*, 1-7.
- Mesleki Yeterlilikler Kurumu (2018). 6. seviye yaratıcı drama eğitmeni ulusal meslek standartları. Bağlantı adresi [https://portal.myk.gov.tr/index.php?fileName=18UMS0674-6%20Rev%2000%20Yarat%20C4%B1c%20C4%B1%20Drama%20E%20C4%9Fitmeni&dl=Meslek\\_Standartlari/3792/SON\\_TASLAK\\_PDF\\_20180925\\_160325.pdf](https://portal.myk.gov.tr/index.php?fileName=18UMS0674-6%20Rev%2000%20Yarat%20C4%B1c%20C4%B1%20Drama%20E%20C4%9Fitmeni&dl=Meslek_Standartlari/3792/SON_TASLAK_PDF_20180925_160325.pdf)
- Metinnam, İ. (2019). Sınıf öğretmenliği adaylarının yaratıcı drama oturumu planlama sürecinde yaşadıkları sorunların incelenmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14(2), 219-242.
- Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (2006). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı (6-8)*. Ankara: MEB.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2014). *MEGEP Çocuk gelişimi ve eğitimi: Drama Uygulamaları*. Ankara: MEB.
- Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (2019). *Türkçe Öğretim Programı (1-8)*. Ankara: MEB.
- Moroğlu, M. (2017). Nitelikli çocuk edebiyatı ve yaratıcı drama ilişkisi. İçinde T. Erdoğan (Ed.) *Yaratıcı drama ile çocuk kitaplarına yolculuk* (s.1-5). Ankara: Eğiten Kitap.
- Özen, Z., & Adıgüzel, Ö. (2017). Dorothy Heathcote'un yaratıcı drama yaklaşımları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12(1), 2-28.
- Öztürk, A. (2001). Eğitim-öğretimde yeni bir yaklaşım: Yaratıcı drama. *Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi*, 18(18), 251-259.
- San, İ. (1979). Yaratıcılık, iki düşünce biçimi ve çocuğun yaratıcılık eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 12(1-4), 177-189.
- Susar Kırmızı, F. (2009). Türkçe dersinde yaratıcı drama yöntemine dayalı yaratıcı yazma çalışmalarının yazmaya yönelik tutuma etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 4(7), 51-68.
- Susar Kırmızı, F. (2015). Yaratıcı drama ve yaratıcı yazma uygulamalarının yaratıcı yazma başarısına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 40(181), 93-115.
- Şimşek, T. (2014). Çocuk edebiyatı tarihine ön söz. *Türk Dili Dergisi*, 7(756), 15-58.
- Şimşek, T., Topal, Y., Maden, S., & Şahin, A. (2010). İlköğretim II. kademe Türkçe dersinde zarf (belirteç) konusunun drama yöntemi kullanılarak öğretimi. *Millî Eğitim Dergisi*, 40(186), 106-120.
- Ulubey, Ö. & Toraman, Ç. (2015). Yaratıcı drama yönteminin akademik başarıya etkisi: Bir meta-analiz çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(32), 195-220.
- Yıldırım, M., & Erdoğan, T. (2016). Yaratıcı drama yönteminin ilkökul ikinci sınıf öğrencilerinin Türkçe dersine ilişkin tutumlarına etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 11(1), 71-88.
- Zafeiriadou, N. (2009). Drama in language teaching. *Issue*, 23(4-9).

## EXTENDED ABSTRACT

### Using Creative Drama to Enhance Basic Language Skills: Sample Lesson Plans

Turkish language lessons aim to enhance students' fundamental language skills. To achieve this goal, activities aimed at developing creative thinking, listening, speaking, reading, and writing abilities are crucial. One of these modern approaches is creative drama, which involves members of a group drawing from their life experiences to enact a purpose, idea, improvisation, role-playing, and other techniques (Adıgüzel, 2006; 2021). Creative drama, which enables students to participate in a hands-on learning process, is in line with the constructivist approach and is regarded as a contemporary teaching method for Turkish language instruction. However, the successful implementation of this method hinges on the guidance of the teacher. In the creative drama process, the teacher takes on the role of a leader and should possess specific qualities (Kara, 2014; Kasapoğlu, 2019). One of the teacher's initial tasks as a leader is to prepare a lesson plan based on an effective and appropriate creative drama method (Korkut, 2020). In this context, the aim of this study is to provide theoretical and practical knowledge to teachers and professionals in the field regarding the use of creative drama in developing language skills, which are fundamental components of Turkish language lessons.

**Qualities Turkish teachers should possess as drama leaders:** In this study, the relevant literature was reviewed to identify the qualities that language education teachers should possess as drama leaders. Turkish teachers leading the creative drama process should have a thorough understanding of the Turkish language, expertise in the theatre-drama domain, pedagogical knowledge, insight into various disciplines, creativity and imagination, and the ability to manage time effectively and plan the creative drama process. Additionally, they should be open to communication and activities, trustworthy, unbiased, and tolerant. They should possess keen observation skills, have a genuine love for children, prepare the venue in advance, inform students about upcoming activities, and avoid being overly directive.

**Creative Drama Methods and Techniques for Enhancing Basic Language Skills:** Creative drama, as a pedagogical approach, can be utilized across various educational fields (Susar Kırmızı, 2015). It integrates an array of dramatic techniques that bolster classroom learning (Masoum, Rostamy-Malkhalifeh, & Kalantarnia, 2013). Beyond the foundational techniques that are essential for the process to progress, there exists a broad array of techniques adaptable to the specific nature of the subject and task at hand. Some of these techniques include improvisation, role-playing, pantomime, role cards, "role on the wall," the teacher assuming a role, personalized props, and narrative methods.

**Sample Lesson Plans for the Utilization of Creative Drama in Developing Fundamental Language Skills:** To improve listening, speaking, reading, and writing skills in Turkish lessons, teachers can structure their lessons using the creative drama method. With this goal in mind, in the current study, a Turkish lesson plan (creative drama workshop) was developed, incorporating three creative drama techniques. The initial two plans centered on enhancing listening, writing, and speaking skills, while the third plan concentrated on bolstering reading skills. These plans were grounded in children's literature, as it was considered essential for conducting creative drama studies aimed at improving reading skills. The sample plan below has also been devised to provide teachers with ideas for creating their own plans when employing the creative drama method.

#### **Sample Lesson Plan:**

Subject: Turkish Language  
Grade: 7th  
Duration: 80 minutes (2 lesson periods)  
Theme: Individual and Society  
Topic: Disadvantaged groups  
Objectives:  
Writes short texts (news text).  
Delivers prepared speeches.

Uses appropriate transition and connection expressions in their speeches.

Evaluates the content of what they have listened to/watched.

Materials: Portable and non-portable materials found in the classroom, A4 papers, colored pens, eye bands

Methods and Techniques: Creative drama (role-playing, improvisation, pair improvisation, writing in role).

Process:

#### Warm-up/Preparation Activities

Activity 1: The leader enters the drama area, greets the students, and together they form a circle. The students form pairs (A and B). A's eyes are blindfolded, while B's guide them around the space. There are certain obstacles within the classroom, and the B's are cautious to navigate A's around them. Then, A's and B's switch roles, and the process is repeated. This exercise lasts for about 7-8 minutes. At the end of the activity, feedback is collected from the students about their experiences in both roles, and an interim assessment is done.

Activity 2: The exercises continue with the pairs. In this activity, one member of the group is hearing-impaired. The hearing-impaired individual (A) encounters someone on the street (B) and seeks assistance on a certain topic. The leader asks the groups to perform duets based on this premise. Each group's performance is observed in turn. Afterwards, discussions are held on what they were trying to convey, whether the other person understood them correctly, and the challenges they faced in the process of expressing themselves and understanding the other.

#### Role-Playing

Activity 3: The leader gathers the students again in a circle. He/she explains to them that in the previous activity, the person with a speech impairment was trying to convey that their cat had fallen into the basement of one of the buildings, and they needed help to rescue it. Then, by asking "How do you think this story continued?" the leader prompts the students to prepare a role-play based on this scenario. Each group performs their interpretation in turn.

Activity 4: The leader continues the story for the students. The person who was asked for help turns out to be a journalist who knows sign language. This journalist immediately calls the fire department, and the cat is rescued. However, during this event, it's revealed that the building owner doesn't like animals. The cat damaged many of his belongings in the basement during its adventure, and the owner demands compensation for the damages. The leader then poses the question, "How do you think the events unfolded after this?" and asks the students to prepare role-plays based on this continuation. The students prepare their interpretations and present them one by one.

#### Assessment-Discussion

Activity 5: The leader reconvenes with the students in a circle. Using a counting method, students are divided into groups of four. The leader then explains that the journalist decided to report on the situation, creating public pressure. Due to this pressure, the building owner decided to drop the charges. The leader instructs the students, saying, "What kind of news report do you think the journalist prepared? Draft a news article and present it as if you were the journalist." The leader emphasizes the use of transitional and connective expressions in their news article (e.g., especially, initially, finally, however). Students draft their reports and present them in turn. Afterward, the leader asks students to create a poster, a slogan, a drawing, and a poem based on these articles. The station technique is employed here. At the end of the process, all creations are reviewed.

Activity 6: The leader and students gather in a circle for a general assessment. The assessment process concludes with the leader asking students to reflect on the day using the following prompts: "From today's activities, I learned..., I realized..., and I felt...".

**Results-Discussion-Recommendations:** Creative drama activities provide students with the opportunity to enhance their language skills within active learning experiences. Teachers can follow studies in the literature to increase their knowledge and skills in this field, and they can participate in both in-service trainings related to creative drama and various courses organized by certain institutions. For the professional development of teachers in this area, relevant institutions can organize more hands-on training. Korkut (2020) developed the "Drama Lesson Plan Rubric" to determine the effectiveness and appropriateness of prepared plans to the creative drama process. Teachers can use this rubric when preparing their lesson plans, both to evaluate their own plans and to ask their colleagues to review their



plans according to this rubric. Conducting these studies can assist teachers in improving the quality of the plans they prepare and in addressing any shortcomings or mistakes.

**Keywords:** Basic language skills, Creative drama, Lesson plan, Turkish teaching.